

PRIČA KOJA LUTA SVIETOM¹

Sveti oče², mada vam se javljam tek sada, javljam vam se za svagda. Javljam vam se sa dna vasseljene, gdje živim i onostranim i ovostranim životom, tako da ne znadem gdje sam. Javljam vam se iz mahnite kuće, gdje su me za života strpali. Čak nisam ni znala da sam u ludnici, jer je sve normalno bilo – kuća je i prozore, doduše izopačene, imala. Kada sam svietom promienila, ludilo se nastavilo u mojoj glavi, u kojoj je opći kaos. Ja jesam u ludnici, ali nisam luda. Čak mi je na ovom svietu, gdje sam tobože živa, bolje, nego na tom vašem, tamo. Ali su me sjećanja izdala, tako da ne znadem ko sam, ni čija sam. Ne znadem da li sam rođena kao katolkinja ili sam preobraćena u katolkinju, tada kada je bilo vraćanje grko-istočnjaka vieri otaca. Kada su nesjedinjeni prevođeni na katoličanstvo u kojem vječno spasenje mogu naći. Ne znadem da li sam Hrvatica u tielu Srpkinje, ili obratno, ni čije ime nosim, svoje ili krizmeno.

Ime je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, predstavljam se kao Dobrila Martinović, kao učiteljica koja je radila u Narodnoj pučkoj školi, u koju su katolička djeca i djeca grko-istočke vjeroispovjest išla. A Narodna pučka škola se nalazila u Šargovcu, nadomak Banja Luke, koja je, tada kada je uspostavljena Nezavisna Država Hrvatska, trebalo biti glavnim gradom te države i zvati se Antigrad. Neki će vas uvjeravati da je to Antin Grad, ali to nije istina. Ja vam to iz svoje glave, iz pripitomljene ludnice, tvrdim.

Historija je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, u to vrieme, u toj novostvorenoj državi, nitko u njoj nije mogao da živi osim Hrvata. Tko nije htio da se pokrsti, ustaše su znale kuda će s njim. Tada nije bilo griehota ubiti niti malo diete od sedam godina, ako je smetalo ustaškom napretku. A grko-istočnjačka djeca, taj vlaški nakot, smetala su. Kako je *greace ides, nula fides*, kako je *grčka vjera, nikakva vjera*, trebalo je taj grko-katolički odrod počistiti gvozdenom metlom iz Narodne pučke škole u Šargovcu, gdje sam ja, po nesreći, učiteljica, bila. A vaša crkva je, u cilju stvaranja *Civitas Dei*, gvozdenu metlu odobrila, i čak apelirala, uzdajući se u vašu milost, da onima koji u tom patriotskom radu ponekad prekorače uske granice vjerskog morala i etike, da im oprost dade.

Oprost je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, sedmog veljače po gregorijanskom kalendaru 1942. godine upala je u školu Ustaška satnija Druge tjelesne bojne Ante Pavelića, koju su predvodili nadporučnik Josip Mislov, satnik Nikola Zelić, te neki fratar iz samostana Petrićevac, gdje vi treba katoličkog laika Ivana Merca, koji je ljubio Crkvu i Kristova Namjesnika, koji se borio za Apostolsku Stolicu, i kao orao hrvatskoj mladeži pokazao put ka suncu, učinite blaženim, odnosno proglasite za svetca. Svetca, tako se kaže. E, taj neki fratar iz samostana Petrićevac je fra Miroslav Filipović, mada drugi misle da je fra Tomislav Filipović, a treći fra Vjekoslav Filipović. No, sva ta mišljenja su neučinkovita, pošto je rieč o jednoj istoj Sotoni. Sotoni kojem je Bog ime napustio.

1 Priča je pisana ustaškim pravopisom.

2 Reč je o papi Jovanu Pavlu II, koji je 22. juna 2003. godine, došao u Banjaluku da u samostanu na Petrićevcu proglasi Ivana Merca, katoličkog laika, blaženim u njegovom rodnom gradu. Da Ivana Merca, koji je još davne 1928. godine umro, a koji se držao devize *Aut Kathotirus aut nihil, Ili katolik ili ništa*, proglasi za sveca na mestu, gde je, tada kada je stvorena ustaška tvorevina Nezavisna Država Hrvatska, u toku Drugog svetskog rata, 6. februara 1942. godine održan sastanak, kojim je rukovodio fratar samostana Vjekoslav Filipović. Na tom sastanku donesena je odluka da se sutradan, 7. februara, izvrši pokolj srpskog življa na području prigradskih sela Drakulić, Motike i Šargovac, što je i učinjeno, kada je za jedan dan, pod vođstvom fratra Filipovića pobijeno, poklano, izmasakrirano 2298 ljudi, žena i dece srpske nacionalnosti.

Sotona je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, fra Sotona je mene natjerala da uzmem knjigu Razrednicu, te da odvojim djecu grko-istočnjaka od katoličke djece, da razdvojim djecu koju sam volila više nego ove oči na koje gledam. Kad sam ih razdvojila, ja ne znam šta je sa djecom bilo. Kažu da su crnokošuljaši, ja to nisam vidjela, natjerali katoličku djecu, da u cilju stjecanja potpunog ustaškog odgoja, kao kakvoj lekciji, prisustvuju toj tužnoj predstavi, da posmatraju kako kurvini sinovi ubijaju njihove vršnjake, ali ja ne znam kako su ih ubijali, ni da li su sebe ili njih pobili. I ne znam gdje, da li u učionici, u hodniku, na stepenicama, u školskom dvorištu, ili na stranicama čitanke. Sjećam se samo njihovih blagoslovenih očiju, pogleda koji je vapio da im pomognem, dok su krvnici iz ruke u ruku nekakve topuzice premještali, a ja im pomoći nisam mogla.

To je najstrašnija slika koju sam u svom pamćenju sa vašeg svieta ponela, jer ja odavno nisam od ovoga svieta.

Šta je dalje bilo, to u priču ne može da stane.

Ono što je izvanrazumsko, to ne može da se ispriča.

Priča je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, bio je rasipan mjesec, mjesec veljača, pa je veliki snieg bio čitav sviet pokrio, bio ga je do pasa zavijao, tad kada su crnokošuljaši u školu upali. Nitko od njih, u licu, nijednu postojanu boju nije imao. Da umiem da crtam karikature, ja bih njih nacrtala kao bubašvabe, ali ne umiem. Ne umiem ni da ih opišem, opisivanje ih ne bi obuhvatilo. Čak i rieči kao što su razljudi, fukara, bazd ili štroka ne dosežu njihov smisao.

To je tako tužno.

Sveti oče, rieči su laža, a Bog je istina.

Bili su do zuba naoružani, i svi su, izuzev onih koji su ih vodili, to sam po govoru zaključila, iz Hercegovine bili. Poslije su neki pričali da nitko od njih vatreno oružje nije upotriebio, da se djeca ne bi prepala. Ne znam zbog čega su poslije mnogi pripoviedali da su djecu koja su tek progledala ubijali nožem koji se zvao bod, ustaški bod, toljagama, sjekirama, vilama, bajonetima, a najviše metalnom kuglom na drvenoj dasci zvanoj srbomlat. I pričali da su ih ubijali isključivo tupim predmetima, da se ne čuje. Ja to ne mogu posvjedočiti. Ja se samo sjećam njihovih očiju koje su milost iskale. Te oči nikada neću zaboraviti. Oči u kojima je bio strah, vapaj, užas, umiranje! I još se jednog detalja sjećam. Sjećam se da je jednom od koljača, dok je u ruci srbomlat držao, da mu je krv rumenila potsječene nokte, i da je drugi koljač odskočio korak unazad da ga ne bi uprskao rasprsi dječiji mozak iz razbijene glave, i da je snieg dječje krikove upijao.

Ostalog se ne sjećam.

Samo njihovih očiju koje su me i u snovima progonile, pa mi se činilo da s uma silazim.

Nijedan zločin ne može biti tako grozan kao onaj koji ga čini.

Zločin je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, nije istina to što je u svom obširnom izvješću italijanski konzul javio da je 7. veljače 1942. godine u Narodnoj pučkoj školi u Šargovcu pobijeno 56 pravoslavne djece, ni što su pedantni Niemci zabilježili, da je pobijeno 53 djece. Razumite me, u stanju u kojem se nalazim ne mogu sa žrtvama da licitiram. Niemci bi bili u pravu da je Kuruzović Dragica taj dan u školu došla, ali nije. Ona je taj dan otišla kod tetke u Borik, pa nije zaklana. Svedočim vam sa onoga svieta, pošto me nijedan ovozemaljski obzir ne obavezuje da ne govorim istinu.

Matematika je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, kad sam doživila tu čast da poludim, sve je gotovo bilo. Ali nisam ja poludila što nisam mogla da nosim slike koje su se u mojoj suzi neprestano ogledale, što sam vidjela scene koje sa čovjeka peru sve što je prolazno i sa velikom energijom sugeriraju smisao i besmisao života, nego sam skrenula tada kada me je poslije masakra ljudski nakot natjerao da u Glavni imenik, koji se preobratio u Krvavi prozivnik, pored imena svakog zaklanog djeteta napišem da je ono umrlo prirodnom smrću 7. veljače

1942. godine. Ja to sebi nisam smjela dozvoliti, da me toliko ponize, da svojom rukom u Glavni imenik upišem da su djeca prirodnom smrću umrla! Za taj dio ja priznajem svoje griehove.

U ime Isukrsta i Djevice molim za oprost.

Neka mi Svevišnji sudi.

Od tada sam neutješena. Od tada ne mogu da se smirim, i nikada se neću smiriti, ni spasiti.

Ta nesmotrenost je moja kazna. Ona se izrodila u sjetilnost koja me na parčice rasturila, tako da sam se skroz udaljila od svoje savršenosti. O tome kako sam poludila, znadem malo. Vjerojatno, ono što je prethodilo nije se moglo zaboraviti. Dan i noć sam se raspadala od živaca. Nervi su mi bili napeti, tako da su damarali užasom. Osjećala sam se svakako, čak i kao pašče. Da bih sebe utješila, sanjala sam da sam ništa, ali ni to nije pomoglo. Znadem trenutak kada mi se tielo splelo u nervni sistem, kada se zaglavilo u tisuću zbrkanih vena, kad sam počela da se odupirem disanju, kad sam pomislila da sve ovo još jednom ne bih mogla preživjeti, a nisam ni ovo, točno znadem kako sam se osjećala tada kad su me proglasili onostranom, a onda u očaj zazidali.

Ja sam sada od onoga svieta, u svom konačnom svietu.

Čovjek sve može da preživi osim smrti.

Smrt je laža, a Bog je istina.

Sveti oče, pošto vi kao hodočasnik putujete diljem svieta, pošto se kao putujući papa bavite trgovinom indulgencija i otkupom dionica, i oprostom griehova, samo netko tko je vidio i jednu i drugu stranu, tko živi i ovostranim i onostranim životom, ima pravo da vam kaže: Manite se putovanja, manite se ljubljenja piste i podizanja djece sa uštirkanim košuljicama i čipkanim suknjicama iznad sebe i glađenja njihove kose, manite se blagosiljanja pastve podizanjem ruke - zagledajte se u vječnost.

Dosta mi je smisla, dosta mi je lažnog morala, dosta mi je suza nad pogrebom općim.

Iz pokolja se nikada nikakva pravda nije rodila, pa neće ni iz ovog.

Nekad nisam znala, ali sada znadem, da ne postoji ni istok ni zapad, već da postoji samo Vatikan.

Kad sam saznala da kao putujući svjedok evandjelja dolazite na mjesto gdje je zločin posijan, da će ličnost vašeg ugleda doći na mjesto gdje je dan uoči pokolja održan sastanak na kojem su učestvovali bivši veliki župnik Viktor Gutić, banjalučki župnik dr Nikola Bilogrivić, predsjednik suda Stilović i više svećenika, nadala sam se da ćete u ime Rimske kurije posjetiti i Narodnu pučku školu u Šargovcu. Da ćete doći na mjesto gdje je zločin činjen pod zaštitnim pogledom Svete stolice. Da ćete doći u današnji Srpski Milanovac, na mjesto leševa i dima, gdje je nevina Hristova krv liptala, gdje je gašeno ugljevlje, da se poklonite tronu gdje je jedna pučka škola zaklana. Da ćete doći da čujete glasove poklane djece koja školom lutaju, da čujete njihovu mrtvu graju, njihove mrtve radosti, njihove mrtve pjesmice koje su pjevali i recitirali.

Bila sam spremila karton, ne karton, nego običan novinski papir na kojem su bila ispisana imena poklane djece, ali mi nisu dali da ga postavim, da ga bilo gdje objesim. Nigdje, ni na oglasnu tablu, ni na ulazna vrata, niti da ga okačim o bilo koje drvo u školskom dvorištu.

Čak ni na školsku ogradu.

Samo me ne pitajte tko nije dao. Zamislite, nije dozvolilo Ministarstvo prosvjete Republike Srpske. Mjesna zajednica je bila za to, i građani, i Uprava škole, i Školsko odbor, a Ministarstvo prosvjete nije.

Kažu, nije vrijeme, za to. Mi treba da gradimo mostove, a pohabani papir sa imenima poklane djece jopet će uznemiriti duhove. Kad treba srpska istina da izađe na vidjelo, onda nije vrijeme! E jeste, vrijeme! Ono, vrijeme, što bude više prolazilo, priča o poklanoj djeci sve će češće svietom lutati i sve će više ljudsku savjest peći.

Jer, ima priča koje nikada ne mogu da ostare. One se kreću a da se sa mjesta ne pomaknu. Takve priče mogu sebe da nadžive, mogu od uboja da brane, od gujavica, žaovica i zlih sila, i mogu da traju beskonačno.

Ne mogu se ni spaliti, ni uništiti ni zaturiti.

Ne mogu se zakopati, i tako izbrisati.

Ne mogu se poklana djeca učiniti bezimenim, ne mogu se tek tako u prazninu istresti.

Sveti oče, novinski papir nije laža! Njega nikakav snieg ne može zamesti, nikakav vjetar podera-
ti, nikakva kiša saprati, nikakvo sunce spržiti, nikakva vatra spaliti, nikakav korov prekriti, ma koliko
nejačak i porozan bio. Ma koliko bliedio, propadao i trulio, ispod njega će sve razgovjetnije, kao kada se
kokice kokaju, vaskrsavati imena posmrčadi.

Radojka, Simeun, Jovan, Jelena, Dušan, Dušan, Jovanka, Dušan, Dragomir, Mara, Milan, Osto-
ja, Mileva, Đuro, Milan, Dušan, Gospava, Dragica, Radmila, Milorad, Ostoja, Slavko, Dušan, Zorka,
Gojko, Zdravko, Milan, Ostoja, Branko, Dragica, Slavka, Ljubica, Mileva, Mara, Mitar, Darinka, Nada,
Svetozar, Branko, Vidosava, Jovan, Miloš, Zdravka, Stamena, Anka, Branko, Mileva, Marija, Nada, Živ-
ko, Milan i Milivoje.

Mora pravda u nekom višem obliku da postoji.

Mora da postoji neki sudija koji ne griješi.

Laku noć, Oče!